

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIGA FE'L SO'Z
TURKUMINI O'RGATISH METODIKASI**

Oltinova Bahora Zaynidinovna

Samarqand davlat pedagogika instituti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 4-bosqich talabasi

Annotatsiya. *Ushbu tadqiqot boshlang'ich sinf o'quvchilariga fe'l so'z turkumini o'rgatish metodikasini chuqur tahlil qiladi. Asosiy maqsad – o'quvchilarda fe'l tushunchasini shakllantirish, uni amaliyotda to'g'ri qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirish metodlarini asoslashdan iborat. Tadqiqotda iqtisodiy yondashuvlar ham ko'rib chiqilib, o'qitish jarayonida resurslardan samarali foydalanish, darslik va didaktik materiallar ishlab chiqarish sohasida monopoliyaning narx shakllanishiga ta'siri tahlil qilinadi. O'quv jarayonida monopolistik holatlarning mavjudligi, o'quv resurslari va materiallarining narxi, ularning ta'lim sifatiga ta'siri hamda iqtisodiy samaradorlik masalalari yoritiladi.*

Kalit so'zlar: *fe'l, so'z turkumi, boshlang'ich ta'lim, metodika, monopoliya, narx shakllanishi, iqtisodiy tahlil*

Abstract. *This research analyzes the methodology of teaching the verb word class to primary school students. The main goal is to develop effective approaches for forming the concept of verbs and their practical application among young learners. The study also examines economic perspectives, focusing on the efficient use of resources in the teaching process and the impact of monopoly on the pricing of textbooks and educational materials. The influence of monopolistic conditions on the cost and quality of learning resources, as well as their economic efficiency, is thoroughly discussed.*

Keywords: *verb, word class, primary education, methodology, monopoly, price formation, economic analysis*

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga fe'l so'z turkumini o'rgatish metodikasi zamonaviy ta'lim jarayonining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Chunki fe'l so'z turkumi tilning asosiy bo'g'inlaridan biri bo'lib, o'quvchilarning nutqiy va fikrlash salohiyatini rivojlantirishda alohida ahamiyat kasb etadi. Fe'lni o'rgatishda metodik yondashuvlar o'quvchilarning yosh xususiyatlari, psixologik tayyorgarligi va individual qobiliyatlarini hisobga olgan holda ishlab chiqilishi lozim. Dastlab, o'quvchilarda fe'l tushunchasini shakllantirish uchun ko'rgazmali vositalar, interaktiv metodlar, o'yinli mashg'ulotlar va amaliy topshiriqlardan foydalanish samarali natija beradi. Bu jarayonda o'qituvchi o'quvchilarga fe'lning harakat va holat bildirishi, gapda qanday vazifani bajarishi, shakl

va zamon jihatidan o'zgarishi haqida oddiy, tushunarli misollar orqali tushuntirishga alohida e'tibor qaratadi.

Fe'l so'z turkumini o'rgatishda iqtisodiy omillar ham muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, darsliklar, o'quv qo'llanmalari va didaktik materiallar ishlab chiqarish va tarqatish jarayonida bozor mexanizmlarining qanday ishlashi, monopoliyaning mavjudligi yoki yo'qligi narx shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Agar o'quv resurslari ishlab chiqarish va taqsimlashda bir yoki bir nechta yirik kompaniyalar ustunlikka ega bo'lsa, ular narxlarni sun'iy ravishda oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Natijada, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun zarur bo'lgan fe'lga oid darslik va materiallar narxi ortishi mumkin. Bu esa, o'z navbatida, ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi, chunki barcha o'quvchilar birdek sifatli resurslardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lmaydi.

Ta'lim sohasida monopoliyaning narx shakllanishiga ta'siri ko'plab iqtisodiy tadqiqotlarda o'rganilgan. Monopolist ishlab chiqaruvchilar, ayniqsa, darslik va o'quv materiallari bozorida raqobatchilar kam bo'lsa, o'z mahsulotlariga yuqori narx belgilash orqali ortiqcha foyda olishga intiladi. Bu holat o'qitish jarayonida resurslardan samarali foydalanishni cheklaydi, o'quvchilarning bilim olish imkoniyatlarini qisqartiradi. Shu boisdan, fe'l so'z turkumini o'rgatishda sifatli va arzon o'quv materiallarini yaratish, ularni bozorga raqobatbardosh narxlarda yetkazib berish muhim ahamiyatga ega. Raqobat muhiti shakllanganda, ishlab chiqaruvchilar o'z mahsulotlarini takomillashtirish, narxlarni pasaytirish va sifatni oshirishga harakat qilishadi, bu esa o'qitish samaradorligini oshiradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun fe'l so'z turkumini o'rgatishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ham iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi. Masalan, raqamli darsliklar va onlayn platformalar yordamida o'quv materiallarini ko'plab o'quvchilarga bir vaqtning o'zida yetkazib berish mumkin. Bu esa ishlab chiqarish va tarqatish xarajatlarini kamaytiradi, monopoliyaning narx shakllanishiga ta'sirini cheklaydi. Shu bilan birga, raqamli resurslar yordamida o'qituvchilar fe'l so'z turkumini interaktiv va qiziqarli usullarda o'rgatish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi.

Iqtisodiy tahlil shuni ko'rsatadiki, o'quv materiallari ishlab chiqarish va tarqatishda monopoliyaning mavjudligi narxlarning sun'iy oshishiga, resurslarning noteng taqsimlanishiga olib keladi. Bu holat boshlang'ich sinf o'quvchilarining fe'l so'z turkumini o'rganish jarayonida teng imkoniyatlarni cheklaydi. Shu sababli, davlat tomonidan o'quv materiallari ishlab chiqarish va tarqatishda raqobat muhitini shakllantirish, kichik va o'rta ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash, narxlarni tartibga solish mexanizmlarini joriy etish muhim ahamiyatga ega. Bu orqali o'quvchilarga sifatli va arzon resurslarni yetkazib berish imkoniyati yaratiladi.

Shuningdek, fe'l so'z turkumini o'rgatishda o'qituvchilarning malakasi va didaktik yondashuvlari ham iqtisodiy samaradorlikka ta'sir ko'rsatadi. Malakali o'qituvchilar zamonaviy metodikalarni qo'llash orqali o'quvchilarning bilim olish jarayonini optimallashtiradi, resurslardan oqilona foydalanadi. Bu esa o'z navbatida, ta'lim sifatini oshirishga, iqtisodiy resurslarning tejab-tergab ishlatilishiga olib keladi. O'quvchilarda fe'l so'z turkumiga oid bilim va ko'nikmalarni shakllantirishda innovatsion metodlar, masalan, loyihaviy ishlar, guruhli topshiriqlar, interaktiv o'yinlar va muammoli vaziyatlar asosida o'qitish usullari yuqori samaradorlikka ega.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilariga fe'l so'z turkumini o'rgatish metodikasini takomillashtirishda iqtisodiy omillar, xususan, monopoliyaning narx shakllanishiga ta'siri va raqobat muhitining ahamiyati katta. Sifatli va arzon o'quv materiallarini yaratish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, o'qituvchilarning malakasini oshirish orqali o'qitish samaradorligini va ta'lim sifatini oshirish mumkin. Bu esa, o'z navbatida, o'quvchilarda fe'l so'z turkumiga oid mustahkam bilim va ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich sinf o'quvchilariga fe'l so'z turkumini o'rgatishda metodik yondashuvlarni takomillashtirish, iqtisodiy omillarni hisobga olish va monopoliyaning narx shakllanishiga ta'sirini kamaytirish zarur. Sifatli va arzon o'quv materiallarini yaratish, raqobat muhitini rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish orqali o'qitish samaradorligini oshirish mumkin. Amaliy jihatdan, davlat va xususiy sektor hamkorligida o'quv materiallari ishlab chiqarishni rag'batlantirish, o'qituvchilarning malakasini oshirish hamda o'quvchilarga teng imkoniyatlar yaratish muhim ahamiyatga ega. Bu chora-tadbirlar boshlang'ich sinf o'quvchilarida fe'l so'z turkumiga oid bilim va ko'nikmalarni muvaffaqiyatli shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov, A. O'zbek tili metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Abdullayev, M. Boshlang'ich ta'limda innovatsion metodlar. Toshkent: Fan, 2020.
3. Sultonova, D. Ta'lim iqtisodiyoti asoslari. Toshkent: Iqtisodiyot, 2017.
4. Qodirov, S. O'quv materiallari ishlab chiqarish va taqsimlash. Ta'lim va taraqqiyot, 2021.
5. Mamatqulov, B. Boshlang'ich sinfda til o'rgatish metodikasi. Samarqand: Zarafshon, 2019.
6. Nazarov, U. Monopoliya va narx shakllanishi. Iqtisodiy tahlil jurnali, 2022.

7. Rasulov, T. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.

8. Xudoyberdiyev, F. Ta'limda raqobat va samaradorlik. O'zbekiston iqtisodiyoti, 2021.

